

Maior Vasile Țanțu

(1882-1937)

luptător consecvent pentru românism, organizator înflăcărat al Sfatului Țării, personalitate care ne-a onorat istoria

Vasile Țanțu s-a născut la 1 martie 1882 în satul Horodiște, situat la o distanță de 7 km de gara Călărași, cea mai bogată și mai frumoasă regiune din Basarabia, care poartă numele de *Codrii Moldovei*. Până la vârsta de cincisprezece ani a trăit pe lângă casa părintească, învățând la școala primară, iar primăvara și vara, lucrând la câmp, în gospodăriile țărănești ale satului, păscând vitele prin pădurea de stejari și fagi din apropierea satului.

După școala primară, din 1896 și-a continuat studiile la Școala de Agricultură din satul Cucuruzeni, cea mai bună instituție de profil din partea de sud-vest a Imperiului Rus. În anul 1902, la vârsta de douăzeci de ani, obține diploma de agronom și activează în acest domeniu timp de cinci ani, lucrând ca agronom și administrator pe câmpurile unui moșier din județul Orhei[1].

Atras de domeniul pedagogiei, susține, în 1907, examenele la Liceul Real din Chișinău, obține diploma de învățător pentru școlile primare de stat și un loc de lucru la școala din satul Gherman, județul Bălți. În 1908 a fost avansat ca director de școală, fiind în această funcție până în 1915. Din nota de biografie citată din Dosarul personal, se menționează: "...ca învățător, am stăruit foarte mult pe lângă "Uprava" Zemstvei locale *pentru introducerea în școală a cântării moldovenești* și am avut cea mai mare satisfacție morală când această "Upravă" a cumpărat note românești pentru mai multe școli din județ".

În 1908 face cunoștință cu Ioan Pelivan, pe atunci judecător la Bălți, patriot înflăcărat al moldovenilor din Basarabia, se înscrie în societatea acestuia și devine un promotor al ideilor naționale. Cu acest prilej, "ohranca țaristă" l-a luat în evidență ca "revoluționar" și i-a făcut percheziții acasă și la școală, pentru a stabili legătura cu România. În 1915 avea 33 de ani, era căsătorit și avea patru copii minori: Petru (n.1908), Virginia (n.1910), Pavel (n.1912), Mihai (n.1914)[2]. În același an, este mobilizat în Armata țaristă, trecuse vârsta recrutării, avea familia mare și copii minori în întreținere. Oamenii, simpli basarabeni, erau trimiși la războaie, la sacrificii în interesul imperiilor, în interesul străinilor și țărilor bogate. Fusesse declarată mobilizarea totală a bărbaților din Basarabia, cu vârste cuprinse între 19 și 48 de ani.

Din august 1916 România participă cu două armate în Primul Război Mondial. Armatele unite germano-bulgaro-otomane atacă România. Conform

Făuritori și martiri ai Unirii Basarabiei cu România

înțelegerii, un număr impunător de trupe rusești, ca trupe aliate, au pătruns pe teritoriul României. În 1917, din partea de nord a Moldovei până la gurile Dunării, Imperiul rusesc, participă pe *Frontul românesc și de Vest cu patru armate*, și anume: *a 4-a, a 6-sea, a 7-tea și a 9-a*. În cadrul acestor armate sunt înregistrați circa 300.000 de soldați și cadre militare basarabene. În unele surse sunt menționate 100.000 de soldați moldoveni[3]. Ziarul "Ecoul Moldovei", Iași, 24 iulie 1917, consemnează: "*...Frații noștri basarabeni sunt numeroși pe Frontul Românesc. Nu e regiment, companie ori pluton în care să nu fie moldoveni*". Ofițerii, subofițerii și soldații basarabeni din armata rusă au devenit tovarăși de arme ai ostașului român din Armata română, mulți s-au împrietenit, au avut misiuni de luptă comune, împărțindu-și cu camarazii români asprile vieții de pe front și plătind tributul de sânge în bătăliile din vara anului 1917 de la Mărăști, Mărășești, Oituz, Siret, ș.a.

Învățătorul Vasile Țanțu a fost mobilizat în armata rusă ca soldat în Batalionul 433 infanterie. Pentru a fi încadrat la funcție de comandă, a fost trimis la Școala militară din orașul Kiev. Primește gradul de sublocotenent, este trimis pe frontul românesc, în Regimentul 5 infanterie în calitate de comandant de companie. Rănit în luptele de la Buzău, după o perioadă de timp, a fost transferat în Statul Major al Diviziei dislocate la Iași ca ofițer translator și obține gradul de stabs-căpitan.

Favorizat de funcția de ofițer de comandă, este liber de a inspecta unitățile militare din subordine, face cunoștință cu ofițerii și soldații basarabeni, stabilește contacte cu ofițerii armatei române. Influențat de Revoluția din februarie 1917, care proclamă Rusia ca țară democratică, căpitanul V. Țanțu se mobilizează cu ofițerii și soldații moldoveni de pe front *pentru rezolvarea unor oportunități în interesul politic al Basarabiei*. Guvernul Provizoriu al generalului Al. Kerenski, prin decrete și decizii guvernamentale, anunță următoarele: *egalitate în drepturi pentru toți cetățenii, libertatea cuvântului, a presei, a conștiinței, dreptul de asociere, de manifestare publică*, ș.a. Soldații au fost egalați în drepturi civile cu ofițerii. A fost proclamată egalitatea popoarelor din fostul imperiu țarist și dreptul lor la autodeterminare[4].

Pentru armată se elaborează și se semnează Regulamentul privind instituirea în cadrul armatei ruse a Comitetelor de deputați ai soldaților și ofițerilor, care a fost difuzat și implementat și pe Frontul Românesc.

Această situație dramatică a rușilor, "de desființare a Imperiului", este benefică pentru popoarele subjgate. Ofițerii moldoveni, cu grade militare mici și funcții mici, *folosesc șansa istorică* pentru a revendica drepturile Basarabiei în cadrul Federației Ruse.

V. Țanțu, îndrumat de I. Pelivan, Em. Catelli, organizează ofițerii și ostașii moldoveni patrioți, pentru a înființa o organizație a basarabenilor pe Frontul Românesc. La această acțiune participă majoritatea ofițerilor basarabeni din

Făuritori și martiri ai Unirii Basarabiei cu România

armatele ruse de pe Frontul român, inclusiv din garnizoanele de la Iași, Bacău, Roman, Galați, ș.a.

La 13 aprilie 1917, grupul de inițiativă se adună la hotelul "Continental", Iași, unde discută problemele curente și constituie *Comitetul din Iași al soldaților și ofițerilor basarabeni*.

La această întrunire a militarilor basarabeni, A. Scobioală este ales președinte, V. Țanțu, secretar. În data de 21 aprilie 1917, acești lideri ai Comitetului Ostășesc Iași trimit o scrisoare către Partidul Național Moldovenesc, comunicând, că sunt *"solidari cu acțiunile Comitetului Central al PNM din Chișinău"*. Comitetul de la Iași a lansat apeluri mediatizate prin ziare și foi volante către ostașii moldoveni din armatele ruse, regimente, batalioane, companii și plutoane cu următorul text: *"Organizați-vă, țineți legătura cu noi pentru a lucra cu toții în înțelegere și a păși într-un pas! Înțelegeți-vă, organizați-vă, luminați-vă! Țineți minte: Unde-i unul, nu-i putere, unde-s doi, puterea crește și dușmanul nu sporește"*[5].

În felul acesta, pe Frontul Românesc, până în octombrie 1917, s-au format circa 60 de organizații-comitete ostășești basarabene, care au sprijinit activitatea Comitetului Central Ostășesc de la Chișinău și programul Partidului Național Moldovenesc, care revendică autonomia politică, oficializarea limbii române-moldovenești, crearea școlii naționale și a armatei naționale. Toate, cele șaiszeci de comitete s-au constituit în *Sovietul Soldaților și Ofițerilor de pe Frontul Românesc*, cu sediul la Iași.

V. Țanțu a colaborat la elaborarea Statutul Sovietului Soldaților și Ofițerilor Moldoveni de pe Frontul Românesc, care a formulat următoarele obiective: *"...apărarea intereselor culturale și naționale ale moldovenilor, reieșind din principiul libertății, egalității și fraternității; menținerea disciplinei în armată; pregătirea recruților pentru serviciul militar în limba maternă; colaborarea activă la schimbarea formei de guvernământ a Rusiei în republică; împrăștierea cu pământ a norodului muncitor, în corespundere cu normele elaborate de viitoarea Adunare Constituantă a Rusiei"*.

Comitetul executiv al Sovietului Soldaților și Ofițerilor basarabeni de pe Frontul Românesc avea sprijin și din partea conducerii Armatei ruse (în documentele emise, această structură se întitula și "Comitetul Ostașilor Basarabeni de pe Frontul Românesc", "Comitetul Executiv din Iași al Soldaților și Ofițerilor Moldoveni" sau "Comitetul Central al Ostașilor Basarabeni de pe Frontul Românesc", evident, fiind vorba de una și aceeași organizație).

Comitetul ostașilor moldoveni de la Iași trimitea regulat agitatori, ziare și foi volante în toate unitățile ruse de pe Frontul Românesc, îi îndemna pe soldații moldoveni, majoritatea fii de țărani, *să se deștepte, să se lumineze*, să organizeze comitete în toate unitățile militare. V. Țanțu și colegii dânsului, militari, făceau apel la unire și la acțiuni solidare cu organizația centrală de la Iași, dacă vor să aibă

izbândă. Toate aceste activități de propagandă militară și patriotică au dat rezultate, multe unități de pe front au susținut financiar și material Comitetul Ostășesc de la Iași, și anume: soldații din Regimentul 159 infanterie, Regimentul 241, Divizia 65, Divizia 3 cavalerie, Regimentul 9 Turchistan, alte unități din Armata a IV-a rusă, au strângând și donând Comitetului Iași 1000 ruble, sumă considerabilă pentru perioada respectivă. Mesaje de sprijin și adeziune au venit de la toate unitățile militare ruse, de la Baltica până la Dunăre[6].

În perioada ofensivei ruso-române din iulie 1917, când România era într-o situație critică, organizațiile bolșevice îndemneau soldații ruși la nesupunere, părăsirea pozițiilor de luptă, boicotarea deciziilor comandanților ruși. Ofițerii moldoveni din Comitetele Ostășești, având sentimentul de solidaritate cu frații de arme români, chemau soldații moldoveni ”să lupte, să-și puie viața pentru apărarea Patriei și a neamului românesc”[7].

Din ziarul românesc ”Ecolul Moldovei” din 24 iulie 1917, și din alte publicații, aflăm că ”soldații ruși părăseau pozițiile la Oituz, iar *mici unități de basarabeni au rămas pe loc și au luptat până la ultima suflare, alături de frații români*”. Au rămas pe pozițiile de luptă și *Divizia 14-a rusă și divizioanele de artilerie rusă de la Mărășești, formate, în mare parte, din basarabeni*[7].

Zemstva gubernială din Chișinău nu desfășura activități de promovare a învățământului școlar național, mereu inventa greutăți în a menține starea de lucru pe vechi. Blocul Național Moldovenesc a cerut sprijinul militarilor basarabeni de pe Frontul Românesc. Comitetul executiv de la Iași, având în componența sa pe foștii învățători, V. Țanțu, A. Scobioală, I. Buzdugan, ș.a., i-a împuternicit pe acești militari patrioți să impună Zemstvei guberniale să promoveze în anul de învățământ 1917-1918 limba română cu alfabetul latin, să deschidă mai multe clase în școlile de la sate pentru copiii țăranilor și copiii soldaților de pe front. Sovietul Soldaților și Ofițerilor Moldoveni de la Iași a trimis la Zemstvă delegați militari și următorul demers: ”... școli, în care fiii neamului nostru să poată învăța științele trebuincioase în dulcea limbă a mamei [...]. Aceasta este cea mai fierbinte dorință de ordin școlar a ostașilor de pe Frontul Românesc și cerem ca ea să fie îndeplinită numaidecât, spre binele și fericirea neamului nostru atât de întunecat până acum, dar vrednic de o soartă mai bună. Semnează în numele Comitetului Soldaților de pe Frontul Românesc, Președinte, Andrei Scobioală și secretar Vasile Țanțu”, Iași, 30 august, 1917.

O acțiune politică importantă, la care a participat și ștabs-căpitanul Vasile Țanțu, a fost elaborarea *Declarației din 12 iulie 1917*, care conține un program concret de obținere a autonomiei politice naționale, teritoriale și de întemeiere a unui *Consiliu Suprem al Basarabiei al Sfatului Țării*. Acest document important, elaborat la Iași, a fost trimis la toate Comitetele Ostășești de pe Frontul Românesc și la Comitetul Central Moldovenesc de la Chișinău, care a cerut tuturor militarilor

Făuritori și martiri ai Unirii Basarabiei cu România

moldoveni să se implice pe larg în viață. Textul *Declarației* a fost publicat în toate ziarele din Iași, Chișinău și Odesa, a fost multiplicat și trimis în toate unitățile și subunitățile militare, difuzat sub formă de manifeste [8].

În iulie 1917, pe Frontul Românesc s-a creat o nouă formațiune politică, *Partidul Socialist Revoluționar Moldovenesc* (după modelul Partidului Național Moldovenesc de la Chișinău). Partidul era format numai din militari moldoveni, avea un program restrâns și concret. Partidul a fost creat de ștabs-căpitanul V. Țanțu și sublocotenentul A. Scobioală. Principalele teze ale Partidului erau următoarele: *”...pământul să fie dat fără plată celor care-l vor lucra cu brațele lor; școli, biserici și așezăminte moldovenești cu limba noastră strămoșească, ”Basarabia să nu se mai ocârmuiască de oameni străini, care nu știu nevoile noastre, ci de oameni din țara noastră, care știu limba noastră, necazurile noastre moldovenești.”* Într-un cuvânt, partidul luptă pentru autonomia cea mai largă a Basarabiei[9].

Având o reputație bună în Marele Stat Major al Armatei ruse și sprijinul generalului Scerbaciov, ștabs-căpitanul V. Țanțu primește aprobarea de a se deplasa la Chișinău și Odesa, pentru a rezolva unele probleme de serviciu. De fapt, V. Țanțu, împuternicit de Comitetul Ostășesc de la Iași, pe 23 iulie 1917, împreună cu sublocotenentul Gh. Pântea, *convoacă întrunirea reprezentanților militarilor moldoveni sosiți din Odesa și alte garnizoane militare și împreună organizează Comitetul Central Militar Moldovenesc* cu sediul la Chișinău.

Acest Comitet al militarilor moldoveni va proclama la 21 octombrie 1917 autonomia Basarabiei și în următoarele zile va organiza și va întări Sfatul Țării.

La Congresul Ostășesc al Militarilor Moldovani din 20-27 octombrie 1917 căpitanul Vasile Țanțu a fost ales *președinte al Biroului de organizare a Sfatului Țării*. La 21 noiembrie 1917, la inaugurarea Sfatului Țării, a rostit un cuvânt de felicitare. G. Tofan, prezent și el la eveniment, nota următoarele: *”..ofițerul Țanțu, figură masivă moldovenească, înfățișare plăcută și atrăgătoare. Fondul cuvântării are un colorit hotărât național. Român cult – învățător de profesie - cu convingeri naționale fixate, vorbește o limbă literară frumoasă, are o ținută dreaptă, vorbește emoționant și arată fazele prin care a trecut chestiunea Sfatului Țării până la constituire, scopurile lui, dorindu-i ca să le realizeze în întregime”*.

Pentru confirmarea celor expuse mai sus, voi aduce un episod eroic din viața ofițerului V. Țanțu, preluat din nota biografică. În perioada 1-12 ianuarie 1918, organizațiile militare bolșevice și o parte dintre soldații rusofoni din ”Front-Otdel” au declanșat o campanie, un atac fără precedent asupra forțelor democratice și naționale din Chișinău, inclusiv asupra Sfatului Țării. Părea că totul este pierdut. După o ședință secretă cu o parte din militarii Sfatului Țării, căpitanul V. Țanțu cu un ostaș din Regimentul moldovenesc, noaptea, pe 6 ianuarie, clandestin, părăsește Chișinăul, călare pe cai, înarmați și echipați ca la război, pe drumuri ocolitoare, îndreptându-se spre frontiera de la Prut. Parcurg peste o sută de kilometri și ajung la

Iași, unde cer ajutorul Armatei Române. În data de 13 ianuarie 1918, împreună cu Divizia 11-a română participă la eliberarea Chișinăului de bolșevici, ajută la restabilirea ordinii publice. Acesta este un exemplu de luptător curajos, unionist convins și devotat cauzei naționale.

În Sfatul Țării a fost membru al Comisiei *Declarații și Statute*, precum și al Comisiei de Arbitraj. A avut o contribuție majoră la formarea Armatei Moldovenești. A fost delegat de către Sfatul Țării la Iași, pentru a colabora cu Armata Română și alte structuri de stat, stabilindu-se un plan de acțiune pentru ajutorarea Republicii Democratice Moldovenești în plan militar.

La 27 martie 1918, a votat Unirea[10], rostind un emoționant discurs în română, în care spunea: *”Domnilor deputați! Sunt fericit fără măsură când văd că idealul nostru s-a împlinit. Salut Sfatul Țării în numele acelor eroi moldoveni, care, departe de țara noastră, au dus în pieptul lor ideea Sfatului Țării. Luptând pe front, noi visăm acest organ și îl așteptăm cu nerăbdare. Deoarece el nu se arăta, noi, ostașii, ne-am hotărât să venim la Chișinău, ca să începem lupta pentru această operă mare... Astăzi, cu ajutorul lui Dumnezeu, noi ne-am atins scopul și, făcând totul ce este posibil pentru crearea acestui organ, noi predăm cârma în mâinile D-voastră, ca D-voastră, cu bine, să îndreptați barca spre țărnicurile, unde o așteaptă cu nerăbdare copiii adevărați ai Patriei. Din partea noastră dorim succes Sfatului Țării în munca lui pentru folosul Basarabiei, ca frații noștri de pe front să-și vadă țara natală scăpată de acele nenorociri, care o bântuie astăzi de la un capăt la altul...”*

V. Țanțu a fost membru al Societății de Cultură *Făclia*, fondată în vara anului 1918. A ajutat și a depus un efort de organizare pentru crearea Universității Populare din Chișinău și a unei Școli românești, contribuind la activitatea de luminare culturală, prin scrierea și publicarea unor articole și a unei broșuri, *”Țăranul liber, abecedar politic pentru țărani”*, scrisă cu alfabet chirilic.

A fost trecut în rezerva Armatei Române în grad de maior prin Decretul nr. 818 din 28.02.1920. După Unire, V. Țanțu a avut funcții de stat, a fost prefect de județ, apoi deputat, mai târziu președinte al Camerei de Agricultură. Din considerente personale, s-a retras de pe scena marii politici.

Fiind un om modest și cinstit, împovărat de grijile familiei, având și probleme de sănătate, în 1932 s-a retras ca învățător într-un sat mic, aproape de locurile natale, din centrul Moldovei, urmându-și vocația inițială, de profesor de școală.

Pentru meritele militare și politice, a fost decorat cu ordine și medalii ale Rusiei și României.

În 1937, s-a îmbolnăvit grav, a decedat în Spitalul central din Iași la 30 ianuarie 1937. A fost înmormântat la Cimitirul Central din Chișinău cu onoruri militare.

Făuritori și martiri ai Unirii Basarabiei cu România

Odată cu Vasile Țanțu, a dispărut unul dintre cei mai aprigi luptători basarabeni pentru realizarea idealului național-Unirea. Și-a iubit tare și neamul ca un mare român, dovadă că a trecut de câteva ori Prutul clandestin pentru "a săruta, spunea el, pământul Patriei libere, pentru a vedea cu ochii săi, pe frații de dincolo, pentru a le auzi limba dulce și frumoasă, precum și pentru a aduce de acolo și puțină literatură românească, de care intelectualii moldoveni erau așa însetați.

La Cimitirul Central din Chișinău, **sub două grinzi de fier, puse în formă de cruce, își doarme somnul de veci acest luptător și militar desăvârșit, acest om politic, care a făcut enorm de mult pentru ca primul parlament al Basarabiei să-și deschidă lucrările și să se voteze Unirea la 27 martie 1918. Tăcerea la care îl supunem este un act de mare injustiție față de această mare personalitate, care ne-a onorat istoria, a luptat cu țarismul, a militat pentru Unire, dar care astăzi luptă cu ... anonimatul.**

Autor : col (r), conf.univ., dr.Anatol Munteanu,
membru Academia Oamenilor de Știință din România

Bibliografie

- 1.Colesnic, Iurie, Generația Unirii, Chișinău, 2016
- 2.Danu, Eugenia, Destin Românesc, nr.3, 2012
- 3.AMRM, f.339, inv.1, d.13303
- 4.ANRM, f.727, inv.2, d.7
- 5.Pîntea, Gherman, Rolul organizațiilor militare..., București
- 6.ANRM, f.727, inv.2, d.17
- 7.Negrei, Cristian,, Primele lupte ale Armatei Române cu bolșevicii (1917-1918),
www,istoria.md, s.a.
- 8.Ghibu, Onisifir, Pe baricadele vieții. În Basarabia revoluționară (1917-1918). Amintiri.
Editura Universitas, Chișinău, 1992, p.271-272
- 9.Ibidem, p.375
- 10.P.V. al ședinței Sfatului Țării din 21 noiembrie 1917. Se citează după Șt.Ciobanu,
Unirea Basarabiei.